

Rácz Balázs

A túrkevei Kánya család története

1.) A család eredete

Ez az írás alapvetően a Kánya család túrkevei történetével hivatott foglalkozni, én mégis azt gondolom, hogy érdemes lenne elbeszélnem a család Túrkevére kerülése előtti történetét is. A Kánya család eredete jelen pillanatban nem tisztázott. Csak feltevésünk van, amit a logika alátámaszt ugyan, de írott vagy tárgyi bizonyítékot sajnos nem tudunk felmutatni, ami ezeket a felvételeket alátámasztaná.

A Kánya családot először írásosan Bélmegyeren említik meg 1366-ban.¹ Eszerint a Kánya család egy nemes, birtokos család volt. Mivel abban az időben a családok nemigen költöztek nagy távolságokra, és egy-egy előkelő címet sem veszítettek el olyan könnyen, okunk van azt feltételezni, hogy a Kánya család az itt megtelepedett Megyer vagy Tarján törzshöz tartozott. A Megyer törzshöz való tartozást erősítené meg Bélmegyer település neve. Azonban azt biztosan tudjuk, hogy a Megyer törzs szállásterületeinek keleti határa időközben áttevődött a Tisza és a Zagyva folyók vonalára, így a Kánya családnak is el kellett volna mozdulnia a törzsével együtt. Az is lehetséges, hogy a Kánya család őse a magyarokkal rokon avar nép közül került ki, akik birodalmuk összeomlása után is itt éltek a Kárpát-medencében, elsősorban az alföldi területeken. Nagyjából 50-50 % a valószínűsége mind a két feltevésnek.²

2.) A család története a Túrkevére kerülésükig

Mint ahogyan azt már írtam, a Kánya családot, pontosabban Pétert először egy Bélmegyeren lakó birtokosként említették 1366-ban. Az oklevelek tanúsága szerint ennek a Péternek és egy bizonyos Lászlónak a szülei Becs és Bélmegyeri Nagy Mike lánya, Erzsébet.³ Az bizonyos, hogy ennek a Lászlónak volt egy lánya, Erzsébet (megh.: 1433 előtt), azonban ez az ág itt ki is halt. 1433-ban Kánya Mihály (Péter fia) 30 éves pereskedésbe bocsátkozik nagyanyai örökségéért, amelyet végül 1396-ban megnyert. Ő viselte először a Kánya nevet. Szintén Karácsonyi szerint Kánya Mihály fiai voltak János és Péter. Feltehetőleg Péter fia Imre, aki 1461-ben tanú volt a Zeleméres ügyben. Talán az ő fiai Mihály és Bálint, kik közül Bálint 1480-ban kijelölt királyi ember volt a Füzesgyarmat és Kis-harang járásban. E Bálint már „mezőgyáni és bélmegyeri” előnévvel szerepel, tehát Mezőgyánban (Bihar vármegye) is voltak birtokai. Innen a családfa tudásunk jelen állása szerint nem vezethető tovább, de adatokkal azért még rendelkezünk. Kánya Márton és Balázs 1484-ben tanúk Nagy István félhalmi jobbágy megölése ügyében, mint az alperes szomszédai.⁴ Valószínűleg ehhez a családhoz tartozott Benedek is, aki 1485-ben Nagylaki István familiárisa volt.

1 F/KKOL, Cista Comitatum (Q 320)/DL 36825

2 Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Elektronikus Levéltár: http://vfeke.vfmk.hu/00000113/04_03fej.htm

3 Karácsonyi János: Békés vármegye története. Gyula, 1895

4 A gyömrői Teleki család Levéltára, (Q 190)/DL 86707

Az 1526-os mohácsi csata, és az azt követő török hódoltság időszaka teljesen megváltoztatta nemcsak az ország történelmének későbbi alakulását, hanem a Kánya családot is. A törökök elől néhány családtag az ország északi részére (a Szabolcs vármegyei Ibrányba) menekült a család, és legközelebb csak a 17. század közepén-végén és a 18. század elején élt Kánya András ismerjük, aki Ibrányi Lászlónak szolgált hat évig (nem mint jobbágy, hanem bérért szolgált) majd pedig tudomásunk van ennek fiáról, aki szintén az András nevet viselte. Ifjabb Kánya András fia, Kánya István Békésre költözött, s itt a család most is virágzik.⁵

A család túrkevei ágát azonban nem ők, hanem az 1720-ban Hajdúszováton összeírt Kánya János és Kánya Ferenc adják, akik feltehetőleg testvérek voltak (közülük Ferenc inquilinus-két, vagyis házas zsellérként szerepel). Mivel később Hajdúszováton az anyakönyvekben semmilyen Kánya nevezetű embernek nincs nyoma, ezért okunk van feltételezni, hogy elköltöztek innét. A gyanú bizonyosságot nyert, hiszen később a hajdúhadházi anyakönyvekben Kánya Ferenc, a karcagiakban pedig Kánya János gyermekeivel találkozunk. Ennek a Kánya Jánosnak egyik fiától Jánostól származik a túrkevei, másik fiától, Miklóstól pedig a karcagi ág. Kánya Miklós (I. János legidősebb fia) és a Kánya árvák (akik az időközben elhunyt I. János kiskorú gyermekei lehettek) részt vettek a redempcióban, 1745-ben. Ekkor Kánya Miklós 107 rajnai forintért 25, a Kánya árvák pedig 43 rajnai forintért valamivel több, mint 8 hold földet váltottak Karcagon.

Az Ibrányban és Hajdúszováton felbukkanó Kánya családok talán egy közös ősrre, Kánya Jánosra és nejeire, Csuka Ilonára vezetnek vissza (gyermekeik Miklós, Erzsébet és Katalin), akik 1666.12.10-én nemeslevelet kaptak I. Lipót királytól a Tuka családdal együtt. A nemesiséget Szabolcs és Borsod vármegyékben is kihirdették.⁶ Mindenesetre a János, a Miklós, az Erzsébet és a Katalin nevek gyakorisága az első néhány generációban figyelemre méltó.

3.) A család túrkevei története

A Kánya család első túrkevei tagja a karcagi születésű II. Kánya János. Fontosnak tartom, hogy a család egyes tagjainak házastársait is megemlítem, hiszen ebből következtetni lehet a család társadalomban elfoglalt helyére, rangjára, a betelepült családok esetében pedig arra, hogy mennyire fogadták be őket a helyiek. Nos, Kánya János felesége a kevi redemptus Kultsár Péter leánya volt. Esküvőjük 1757. március 8-án volt Túrkevéen. Nekik 2 gyermekük alapított családot: János és Sára (Olajos Mihály felesége). III. Kánya János 1795-ig kocsisként kereste a kenyerét, ezután azonban földművelésből tartotta el magát és családját. A váltás pontos okát nem ismerjük, de annyi bizonyos, hogy ez a váltás meghatározta a család későbbi történetét is, ugyanis a család legtöbb tagja is gazdálkodó volt. Kánya János kétszer nősült. Első felesége Sebestyén István lánya, Sebestyén Erzsébet volt, akivel 1781. november 24-én kötöttek házasságot. Előző neje hirtelen halála miatt Kánya János újra megnősült. Második felesége az iparos (szűcsmesterséggel foglalkozó) családból származó Kozma Erzsébet, Kozma István leánya volt. Vele 1789. január 7-én házasodtak össze. A Kozma családot az 1760-as összeírásokban már kevi lakosokként említik.⁷

⁵ Dankó Imre: Békés város néprajza. Békés, 1983. 215–216. p.

⁶ Magyar Országos Levéltár: Illéssy – 1. k. 313. p.

⁷ Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár: Jászkun Kerület Összeírás (1760): <http://www.szolarchiv.hu/id-184-1760.html>

Kánya Jánosnak 6 gyermeke élte meg a felnőttkort, 3 fia (sorrendben): János (az első feleségétől, 1782–1851, felesége Acsádi Julianna), István (1797–1883, felesége Szűcs Simon Mária, György lánya) és Sándor (1804–1829, felesége Gönczi Erzsébet), illetve három lánya (szintén sorrendben): Erzsébet (az első feleségétől, 1788–1842, férje Molnár István), Zsuzsanna (1800–?, férje Balogh János) és Sára (1806–1839, férje Gál Mihály). A bemutatást a legidősebb fiúval szeretném kezdeni, ugyanis neki lett a legtöbb leszármazottja.

IV. Kánya János (1782–1851, felesége Acsádi Julianna) szintén földművelésből élt. 14 gyermeke közül csak 8 élte meg a felnőttkort. 3 felnőtt fia (András, Miklós és Lajos) szintén gazdálkodott, és Túrkeve előkelő családjába házasodtak be (Debreczeni, Barna) míg a 4. fiú iparos (cipész) lett, ám ő korán, utód nélkül meghalt. A 3 fiúnak viszonylag kevés leszármazottja él már csak napjainkban.

Kánya Sándornak (1804–1829, felesége Szilágyi Erzsébet) sajnos rövid élet adatott meg, és csak egy gyermeke született, aki szintén a Sándor nevet kapta.

Ifjabb Kánya Sándornak (felesége Gönczi Erzsébet), mint a legfiatalabb fiútestvér fiának, nem jutott sok a családi vagyomból, amit onnan tudunk, hogy napszámosként volt kénytelen tengetni az életét. Azonban családja nem hagyta magára, és tartották vele a kapcsolatot, sőt okunk van azt feltételezni, hogy unokatestvérei földjén dolgozott. Ezt bizonyítaná a családban ma is élő összetartás, valamint az a tény, hogy Sándor az unokatestvérei több gyermekének is keresztapja lett. Neki már több gyermeke született, de fiú ismét csak egy, Kánya Sándor, akinek még ma is élnek a leszármazottjai a megye területén.

Szándékosan hagytam utolsónak a középső fiút, Istvánt (1797–1883, felesége Szűcs Simon Mária), hiszen jómagam is az ő leszármazottja vagyok. Neki két fia élte meg a felnőttkort: István (1822–?) és Imre (1826–1873). Ismét azért fontos megemlíteni ifjabb István feleségét, Finta Juliannát (az 1873-as utolsó nagy kolerajárványban halt meg), akinek az édesanyja Vámos Zsuzsanna volt, mert mind a Finta, mind a Vámos család régebben élt Túrkeven, mint a Kánya. Ez pedig azt bizonyítja, hogy ekkorra már a Kánya család teljesen asszimilálódott, és a helyi társadalmi elit is elfogadta őket. István egy fiának és egy lányának lettek leszármazottjai.

Lányának, Rebekának (1861–1933) a férje Váncsodi István, egy régóta Túrkeven élő család sarja volt. Kánya Rebeka unokája, Váncsodi Mária egy ceglédi család fiához ment hozzá, és ennek megfelelően el is költözött Ceglédre.

Fiának, Istvánnak (felesége Takács Rákhel, akinek 1888-ból származó bibliáját máig őrzi a család) több fia is született, de csak kettő, István és Lajos élte meg a felnőttkort.⁸

Istvánnak (felesége Túri Jusztina, aki a Túri mellett olyan családok leszármazottja, mint a Barna, a Bod, a Czihát, a Kerekes, az L. Nagy, a Tolnai vagy a Hajdú) 6 gyermeke született, 2 fiú és 4 leány, születési sorrendben:

István (1920–2005, felesége Bodó Ágnes),

Jusztina (1921–2012, férje Rác Károly Imre),

László (1923–1999, első felesége Miklovicz Mária, második felesége Nagy Mária),

8 Túrkevei református születési, halotti és esketési anyakönyvek

Zsuzsanna (1927–1996, férje Karancsi Imre),
 Rozália Mária (1929, férje Karancsi András),
 Regina Erzsébet (1929, férje Rácz András István).

Ha megvizsgáljuk azon családokat, akik beházasodtak a Kánya családba (és nem csak név, hanem foglalkozás szerint is), akkor fény derül a család növekvő tekintélyére Túrkevéen. A 20. század elején már mérnökökkel, gazdagabb földbirtokosokkal és nevesebb iparosokkal is rokoni kapcsolatba került a család.⁹ Az I. világháború mindössze egy emberáldozatot követelt a családtól Kánya István (IV. János leszármazottja) személyében, akinek fia, István részt vett az 1956-os forradalomban Túrkevéen.¹⁰

A család emelkedő tekintélynek a II. világháború után hatalomra került politikai rendszer gátat vetett, a család elveszítette anyagi javainak jelentős részét, mégis a kulákvilág megpróbáltatásait emelt fővel viselte a család: mivel a Kánya család mindig is híres volt összetartásáról, nem adta fel a küzdelmet és a család tekintélye kezd visszakerülni az őt megillető helyre.

4.) Kánya István sírjáról

Mivel a családban az egyik leggyakoribb név az István volt, fontos tisztázni, hogy most éppen melyikről van szó. Ez a rövidke kis fejezet Takács Rákhel férjéről szól, és inkább csak érdekesség, mint a család történetének meghatározó fejezete.

Amikor Kánya István 1933-ben meghalt, a városi házban (Túri utca 17.) ravatalozták fel. A falakat, ablakokat, ajtókat, bútorokat fekete színű lepedőkkel fedték le.

A tölgyfából készült koporsó tetején az elhunyt fejétől a mellkasáig üveglapot helyeztek el, így a ravatalon a rokonság még egyszer láthatta az arcát. A sírba helyezéskor a koporsónak csak az elhunyt fejénél és lábánál lévő felülete érintkezett közvetlenül a földdel, a többi oldalra különálló deszkákat tettek.¹¹ Végül Kánya Istvánt a Vasúti-temetőben (Galuska-temetőben) helyezték örök nyugalomra.

5.) A két testvér – Kánya István és Kánya Lajos

Kánya István (1855–1933) és Takács Rákhel (1862–1941) két életben maradt gyermekéről szól el ez a fejezet. Kettejük közül István (1889–1937) volt az idősebb.¹² Mindketten részt vettek az I. világháborúban és szerencsésen túl is élték azt. A háború vége után mindketten megházasodtak és saját családot alapítottak. Édesapjuktól egy-egy cserepes tanyát kaptak az Endrődhez tartozó Csejten, – amelyet még az apjuk épített/építtetett – 20-20 hold földdel (szántóföld, gyümölcsös és legelő vegyesen). A túrkevei városi házban pedig a szülei maradtak. Elsősorban Istvánnak köszönhetően a család vagyona szépen gyarapodott. Kemény munkával átvészelték a gazdasági világválságot, amibe sok más gazdálkodó belebukott. Sőt, 1937-re István a saját tanyája mellett másik kettőhöz is hozzájutott Csejten. Több mint 100 hold földön gazdálkodott (megötszörözve a szüleitől kapott földterületet!), amivel igazi

9 Túrkevei református esketési anyakönyvek

10 Talpalló Piroska: Túrkevei képes ki-kicsoda? Túrkeve, 2007. 130. p. és az I. világháborús emlékmű Túrkevéen

11 Kánya Regina visszaemlékezése

12 Túrkevei református születési, halotti és esketési anyakönyvek

nagygazdának számított. Ezeknek többsége Csejten terült el, de a Túrkeddi szőlőben, és Pó-hamarán is volt ezekből a földterületekből. Ez utóbbi a feleségének, Túri Jusztinának volt a hozomány, akinek a szülei és testvérei szintén tekintélyes birtoktestek tulajdonosai voltak Szelesháton. Sajnos nem adatott neki hosszú élet, 48 éves korában meghalt.¹³

Kánya Lajos (1898–1956) sorsa sem volt kellemesebb. Neki nem volt olyan szerencséje a gazdálkodással, mint Istvánnak, ráadásul, amíg István minden gyermeke megélte a felnőtt-kort, ő több gyermekét is eltemette (Lajos István, Ilona, Terézia, Lajos, Róza). Végül két lányának lett családja. Ő maga 1956-ban halt meg, szívproblémái voltak. Nem sokkal később követte őt felesége (Farkas Terézia), majd 1963-ban fiatalabb lánya (Terézia) is. Leszármazottai mai Budapesten élnek.¹⁴

6.) A hat Kánya-testvér

Ebben a fejezetben Kánya István (1889–1937) 6 gyermekéről lesz szó, akiket apjuk 1937-es halála után nagykorúsítottak, és így kapták meg örökségüket.

Kánya István (1920–2005, felesége Bodó Ágnes) volt a testvérek között a legidősebb. Idősebb Kánya István halála után öccsével, Lászlóval együtt próbálták meg folytatni a gazdálkodást, de közbeszólt a történelem. A II. világháborúban István frontkatonaként szolgált, fogságba került, majd végül egy francia fogolytáborból szabadulva tért haza szeretteihez. Miután visszatért a fogságból a Nagykunsági Állami Gazdaság főgépésze lett, és egy szolgálati lakásban (tanyában) lakott a családjával. Négy gyereke született: Károly (1941–), Ágnes (1949–), István (1952–) és Péter (1955–).¹⁵

Kánya Jusztina (1921–2012, férje Rác Károly Imre). Miután összeházasodtak a Rác család tanyájába költöztek Malomzugba, a Hortobágy-Berettyó túlsó partjára. 1951-ben életet adott első gyermekének, Jusztinának, majd 1952-ben második gyermekének, Katalinnak. Egészen a 1960-as évek közepéig itt éltek és gazdálkodtak, de ebben az évben egy házat vettek Dévaványán és a család oda költözött. Ebben a kényszerű költözködésben nagy szerepe volt az 1945 után kialakult politikai helyzetnek. Az ő házukban halt meg 1970 karácsonya és szilvesztere között Túri Jusztina, leánya, Kánya Regina karjaiban.

Kánya László (1923–1999, első felesége Miklovicz Mária, második felesége Nagy Mária) igazi aranyifjú volt. Neki volt az elsők között motorbiciklje Túrkevéen. Szeretett vadászni és fényképezni is (a családról, a birtokról, a barátairól és az utazásairól is számos fényképet készített, valamint ő is nagyon szerette, ha fotózzák). A II. világháborúban nem vitték ki a frontra, hanem csak itthon teljesített szolgálatot, így nem is esett fogságba. A háború utáni években sofőrként dolgozott. Egyetlen gyermekének, Kánya Máriának, az első felesége adott életet, az 1970-es évek közepén elváltak.¹⁶

Második feleségével, Nagy Máriával boldog éveket töltöttek együtt, kedvenc étele volt a kacsasült. Fiatalkori barátjával, Nagy Vilmosmal számos tréfa és anekdota kötötte össze. A túrkevei Véntemetőben helyezték örök nyugalomra. Halála előtt nem sokkal egy, videó felvétel is készült róla.

13 Kánya Regina és Kánya Rozália visszaemlékezése

14 Kánya Regina, Kánya Rozália és Nagy Katalin visszaemlékezése

15 Kánya Regina, Kánya Károly és Rác István András visszaemlékezése

16 Kánya Regina, Kánya Rozália és Rác István András visszaemlékezése

Kánya Zsuzsanna (1927–1996, férje Karancsi Imre). Gyermekük: Imre (1948–), András (1950–), Sándor (1953–1974) és Péter (1960–). 1947-es házasságkötésük után gazdálkodni kezdtek Túrkeve határában. Mivel időközben Karancsi Imre öccse András feleségül vette Kánya Zsuzsanna húgát, Rozáliát, így együtt laktak a Karancsi házban. Gyermekük is itt született. 1962-ben Karancsi Imre vasutasként kezdett el dolgozni Szabadkígyóson, és családjával együtt egy ottani őrházba költöztek. Sándor fia korai halálát soha nem tudta elfogadni, a lelki teher asztmatikus jellegű betegség formájában nyilvánult meg, ez jelentősen korlátozta pl. az utazások vállalásában. Ugyanakkor kedves közvetlensége és segítőkészsége miatt a szomszédok, ismerősök nagy tisztelettel voltak iránta. A szabadkígyósi temetőben, férjével közös sírban alussza örök álmát.¹⁷

Kánya Rozália Mária (1929, férje Karancsi András) és Kánya Regina Erzsébet (1929, férje Rác András István) kétpetéjű ikrek voltak. Mindketten a túrkeddi iskolába jártak, ahol 6 elemi végeztek el az iskola legjobbjaiként (tanítójuk Csaplár Béla, az iskola igazgatója pedig Madarász Károly volt). Gimnáziumba szerettek volna menni, de mikor elvégezték az elemi, az oroszok éppen bizonyítványosztás előtt felgyújtották az iskola épületét – az ikerpár bizonyítványa is benn égett. Nemcsak a bizonyítvány hiánya, az új társadalmi helyzet sem tette lehetővé a továbbtanulást egyikőjük számára sem. Kánya Rozália kapta meg a legkisebb tanyát Csejten: a „kunyó”-t – így nevezte a család ezt a tanyát – és a hozzá tartozó földterületet. Az egész Kánya család kuláknak nyilvánítása után elvették és lebontották a tanyát. Ezután Rozika néni és Bandi bácsi a régi Karancsi-házba, Túrkevére, költöztek. 3 gyermekük született: András (1951), Ibolya (1955) és László (1960).¹⁸

Kánya Regináé lett apja eredeti tanyája Csejten. Férjével és két gyermekével (Erzsébet Reginával, született 1951-ben, és István Andrással, született 1957-ben) egészen 1967-ig itt éltek, és dolgoztak. Kánya Regina a háztartást vezette és nevelte a gyerekeket, férje pedig a Búzakalász Mgtsz-ben dolgozott kocsisként. 1967-ben Dévaványára költöztek, és a mai napig ott élnek.

A család női tagjai hagyományosan jó szakácsok, cukrászok voltak. Kánya Zsuzsanna specialitása a mákos – és diós kalács volt – a családtagok és vendégek kedvence, Kánya Regina pedig a földkerekség legfinomabb túrógombócát készíti még a mai napig is. Természetesen mindannyian ismerték a kevi (sodrott) percc előállításának módját. Ünnepek, névnap, disznótör nemigen múlhatott el anélkül, hogy ne került volna az asztalra ebből a süteményből. A Karancsi-ház már kezdetektől fogva, de manapság is a rokonság egyik legfontosabb találkozóhelye, hiszen Rozika néni kedvességével és vendégszeretetével nemcsak a saját családját tartja össze, hanem a tágabb családot is, rokoni foktól függetlenül. Olyan hely ez, mint oázis a sivatagban, vagy menedék-sziget a végtelen óceánban, egy csoda, ami a mai napig tart. Természetesen nemcsak Rozika néni otthona volt az egyetlen találkozóhelye a családnak, 1967-ig a csejti Kánya-tanya is ilyen helynek számított: karácsonykor, disznótör idején és névnapokon is összejöttek a családtagok – a szomszédsággal, barátokkal együtt – egy kis beszélgetésre, nótázásra és ünneplésre.¹⁹

17 Kánya Regina, Karancsi Péter és Rác István András visszaemlékezése

18 Kánya Regina, Kánya Rozália és Rác István András visszaemlékezése

19 Kánya Regina és Rác István András visszaemlékezése

Érdekesség, hogy Kánya Zsuzsanna és Kánya Rozália férjei (Karancsi Imre és András), testvérek, csakúgy, mint Kánya Jusztina és Kánya Regina férjei (Rácz Károly Imre és Rácz András István). Ez a duplán dupla házasságkötés egy nagyon erős kötődést adott mindenkire számára, nemcsak a testvérek, a testvérek gyerekei számára, de még a legújabb generációra is pozitív hatással van ez a nem mindennapi alaphelyzet. Mint láthatjuk a hat Kánya testvér generációjának nem volt könnyű az élete, de keményen dolgoztak, kitartásból, emberségből példát mutatottak, útjára indították a Kánya család újabb generációját.

7.) A család jelene és jövője, avagy mi maradt a régi dicsőségből?

Sajnos az 1945 utáni évtizedekben a család tagjai egyre jobban szétszóródtak, hiszen nem volt föld, amin gazdálkodni lehetett volna, ami visszatartsa őket, a fiataloknak pedig a középiskolai, egyetemi továbbtanulás lehetősége Túrkevéen nem volt biztosított. Egyesek Budapesten vagy a Dunántúlon kerestek munkát, míg mások az ország északi részére költöztek, de a rokonságból a szomszédos településekre is sodort a történelem vihara.

2009. szeptember 9-én ünnepelte a család az ikerpár, Kánya Rozália Mária és Kánya Regina Erzsébet 80. születésnapját. A Nótás Vendéglőben megtartott rendezvényre 35 családtag gyűlt össze az ország minden részéből.

2010. májusában ünnepelte Kánya Regina Erzsébet és Rácz András István a 60. házassági évfordulójukat. 2011-ben a Juhászfesztivállal párhuzamosan tartott a család egy szerényebb rendezvényt, 15 fő részvételével.

Remélhetőleg ezen túl is minden évben legalább egyszer összegyűlik a család, hogy találkozzanak, összetartsanak és megemlékezzenek az ősökről. Sajnos az egykor a családhoz tartozó öt tanyából ma már egy sem áll, így a családi zarándokhelyek a városi ház (Túri utca 17.), Kánya Rozália háza, szintén Túrkevéen, illetve a temetők az ősök sírhelyeivel.

8.) Statisztika és összefoglalás

Végezetül következzen néhány olyan statisztika, amiben a Kánya családot hasonlítom össze a korabeli átlaggal.

Átlagéletkor: Azoknak a családtagoknak, akik a 18. életévük betöltése után tértek örök nyugalomra (a 19. században és a 20. század első felében) az átlagéletkora körülbelül 60 év volt. A már elhunyt családtagok közül Kánya Jusztina (Kánya István és Túri Jusztina lánya) élte meg a legmagasabb, 90 éves kort. Őt követik Kánya Lajos (Kánya János és Acsádi Julianna dédunokája) 86, Kánya István (Kánya János és Kozma Erzsébet fia) 85, valamint Kánya István (Kánya István és Túri Jusztina gyermeke) 84 évvel.²⁰

A leggyakoribb halálokok pedig az emésztőrendszerrel kapcsolatos betegségek (gyomor-rák, bélhurut, stb.), a tüdővész (a kor népbetegsége) és az agyvérzés voltak.²¹

A leggyakoribb férfinevek: A családban a 18. század végén fellelhető férfinevek teljes mértékben igazodtak a korabeli névadás divatjához (a leggyakoribbak a János és az István). Ezzel ellentétben a 19. században az adatok már jobban elütnek az átlagtól, ugyanis a kor leggyakoribb férfineve, a József, és az ötödik leggyakoribb, a Mihály név egyáltalán nem

20 Túrkevei református születési és halotti anyakönyvek

21 Túrkevei református halotti anyakönyvek

található meg a családban, azonban a 2.-3.-4. helyezett keresztnévek (sorrendben István, Sándor, János) pontosan egyeznek a divattal, valamint az Imre és a Ferenc nevek gyakorisága is megfelel az átlagnak.²² Érdeemes azonban megfigyelni a családban fokozottan jelen lévő Lajos, András és Benjámín neveket (a Lajos azért is érdekes, mert e nevet inkább a katolikus családok adják gyermekeiknek, a Kánya család pedig Túrkevére kerülése óta biztosan, de lehet, hogy már régebb óta is, református).²³

A leggyakoribb női nevek: A női keresztnévek a Kánya családban sokkal változatosabbak voltak, mint a férfinevek, és egyesek jóval gyakoribbak az átlagnál. Ilyenek például a Rebeka, a Krisztina és a Zsófia, de olyan nevek mint a Róza, az Ilona és a Katalin szinte egyáltalán nincsenek meg ennél a családnál. Egyedül a Mária név gyakorisága egyezik meg az országos átlaggal. A Julianna név közel sem volt olyan gyakori, helyette az Eszter név jutott vezető szerephez a családban.²⁴

A Kánya családban gyakori volt az *ikerszületés* (ez a jelenség még a legtávolabbi, karcagi és hajdúhadházi rokonság körében is fellelhető). Sem többszöri házasságkötés, sem a válás nem volt általános.²⁵

Összefoglalásképpen elmondható, hogy a Kánya család történetének korai szakasza nagyon hasonló a kor többi, a családdal megegyező társadalmi rangban élő kisnemesség és birtokosok történetéhez. A török uralom miatt menekülni kényszerülnek, és nemességüknek nem veszik hasznát új otthonukban. Amikor azonban a török idők megpróbáltatásai után a család egyes tagjai áttelepültek előbb Békésre, majd onnan az egyik ág Szentesre, a másik Hajdúhadházra és Karcagra, s ezután Túrkevére a család ismét felfelé haladt a társadalmi ranglétrán. A kocsisból lett gazdálkodókat hamar befogadták az itt élők, s a család a 19. század végére néhány kivétellel minden túrkevei redemptus családdal rokonságban állott.²⁶ A 19. század végén és a 20. század elején már vagyonosabb iparos és értelmiségi családokba is beházasodtak a család női tagjai.

A II. világháború után nagy veszteségek érték a család minden egyes ágát. Csak a fent említett hat testvér összesen két tanyát és földjeik 90 %-át veszítették el, ráadásul négy testvérnek el kellett költöznie a városból. A család többi ágát is hasonló nagysádrendű veszteségek sújtották.

A 21. század az újra egymásra találás és az összetartozás százada lehet a család számára. Habár a családtagok szétszóródtak nemcsak az egész országban, hanem a világ más tájain is a gyökerek fontossága elévülhetetlen, s ez a rövid kis tanulmány is a család összetartozásának jegyében született meg.

22 <http://wikipedia.org>

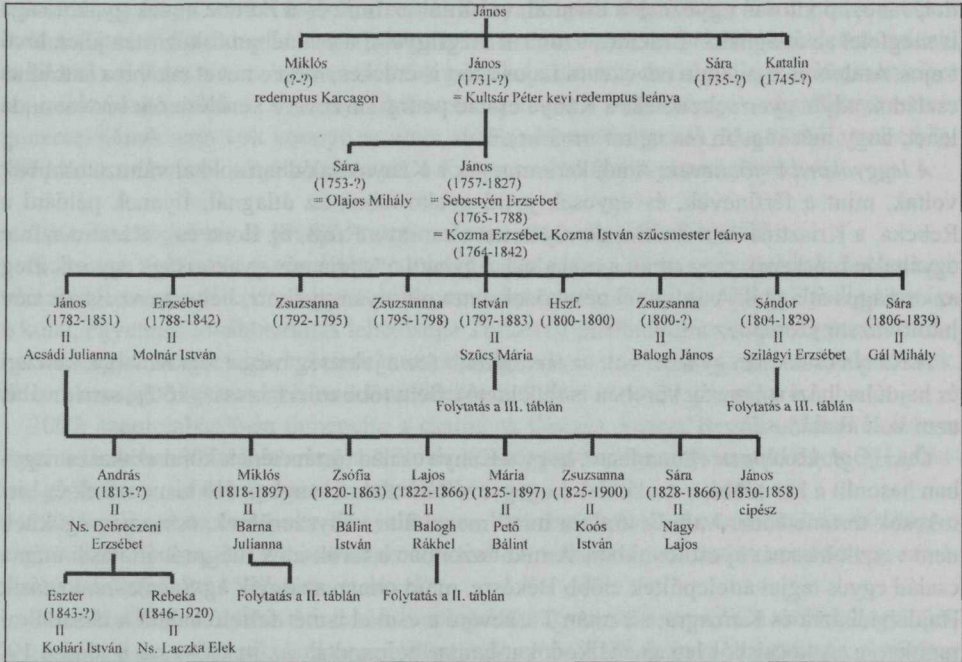
23 Túrkevei református születési és halotti anyakönyvek

24 <http://wikipedia.org>

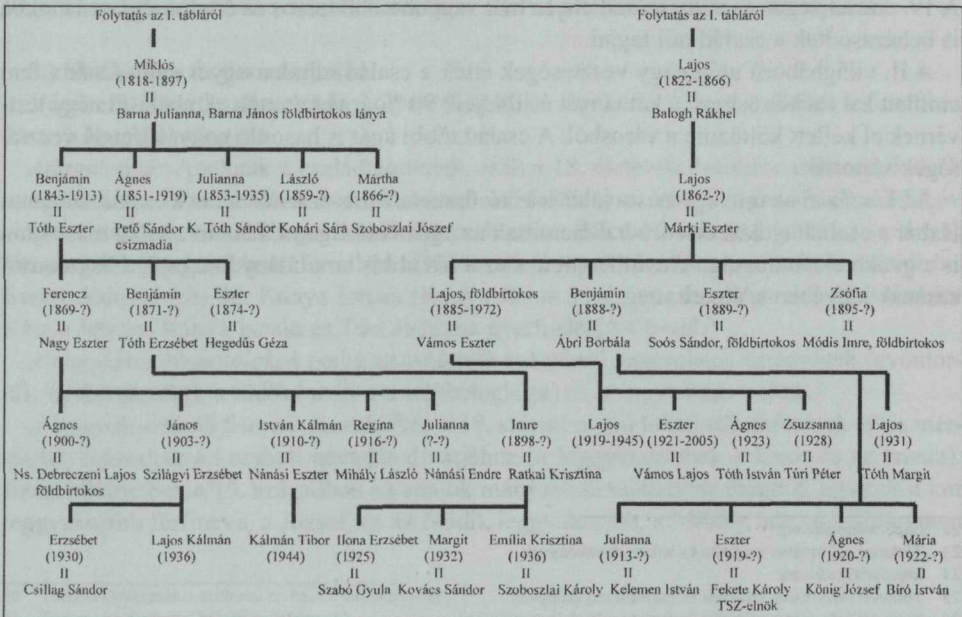
25 Túrkevei református születési és esketési anyakönyvek

26 Túrkevei református születési, halotti és esketési anyakönyvek

A türkevei Kánya család leszármazási táblája – I. tábla

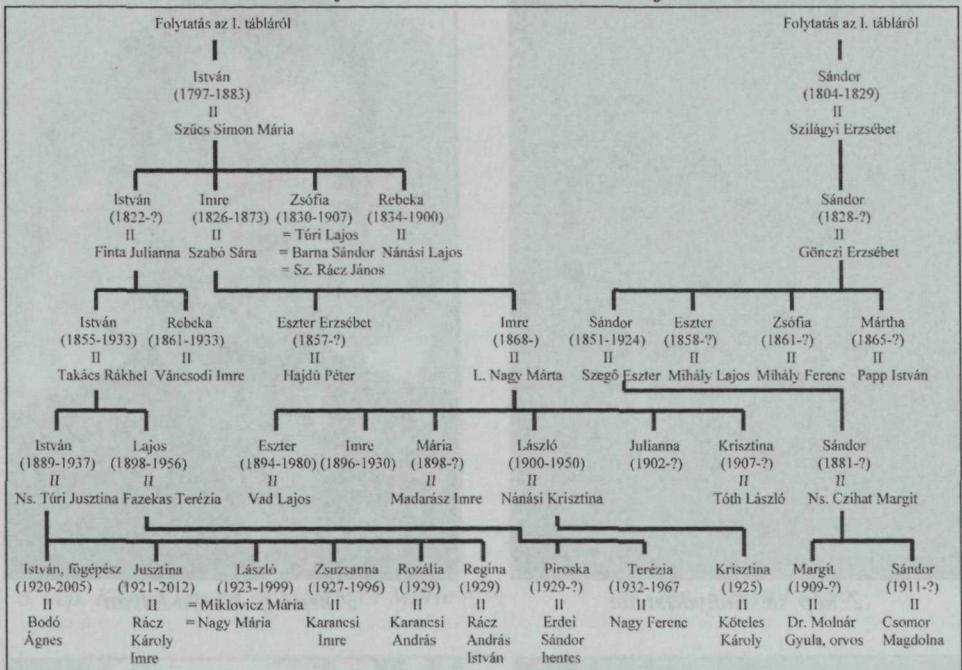

A türkevei Kánya család leszármazási táblája – II. tábla

A TÜRKEVEI KÁNYA CSALÁD TÖRTÉNETE

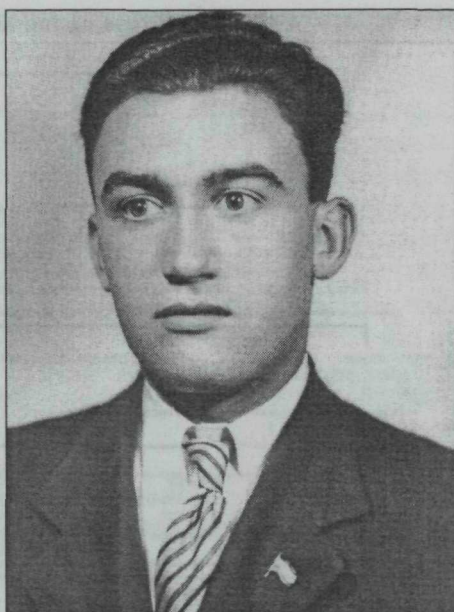
A túrkevei Kánya család leszármazási táblája – III. tábla

I. kép. Kánya tanya

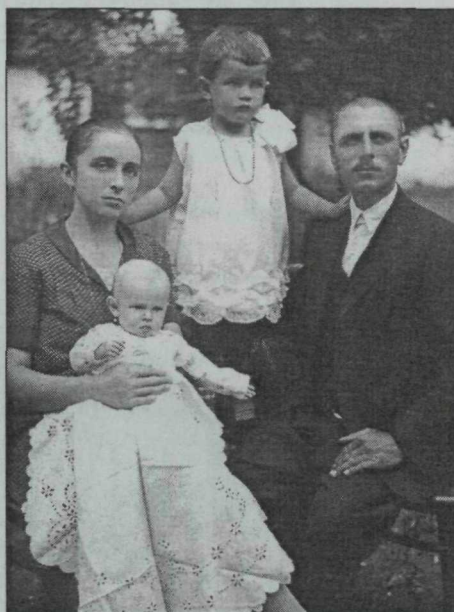
2. kép. id. Kánya István

3. kép. ifj. Kánya István

4. kép. Kánya Juszti

5. kép. Kánya Lajos és családja

A TÜRKEVEI KÁNYA CSALÁD TÖRTÉNETE

6. kép. Kánya László és Miklovicz Mária

7. kép. Kánya László

8. kép. Kánya Rozália és Kánya Regina

9. kép. Kánya Zsuzsa